

Evaluatie GRIP-wagen Zwolle

Resultaten en analyse

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
1.1	Over de GRIP-wagen	3
1.2	Vraagstelling.....	4
1.3	Methode.....	4
1.4	Leeswijzer	4
2	Doelen: gewenste en gerealiseerde resultaten	5
2.1	Gewenste resultaten	5
2.2	Gerealiseerde resultaten.....	5
2.3	Conclusie	7
3	Resultaten: ingezamelde kilo's naar grondstoffenstroom en locatie	8
3.1	Specificatie naar grondstoffenstroom	8
3.2	Specificatie naar locatie	9
3.3	Veranderingen gedurende de pilotperiode	10
4	Resultaten: beleving en waardering GRIP-wagen door aanbieders	12
4.1	Over de geïnterviewden.....	12
4.2	Bekendheid	12
4.3	Gebruik GRIP-wagen	13
4.4	Waardering.....	13
4.5	Scheidingsgedrag.....	14
5	Duiding van effecten.....	16
5.1	Effect reductie restafval	16
5.2	Effect op milieubrengstation.....	17
5.3	Effect op de chemokar	17
5.4	Effect grof huishoudelijk afval op afroep.....	18
5.5	Conclusie	18
6	Analyse: bepalende factoren.....	19
6.1	Succesfactoren	19
6.2	Faalfactoren	20
6.3	Specificatie naar locatie	20
7	Aanbevelingen.....	22
7.1	Vergroten bekendheid GRIP-wagen.....	22
7.2	Optimalisering tijden en locaties	22
7.3	Vergroten capaciteit.....	22
7.4	Verbeteren registratie en informatie.....	22
7.5	Vervangen chemokar op afroep.....	22

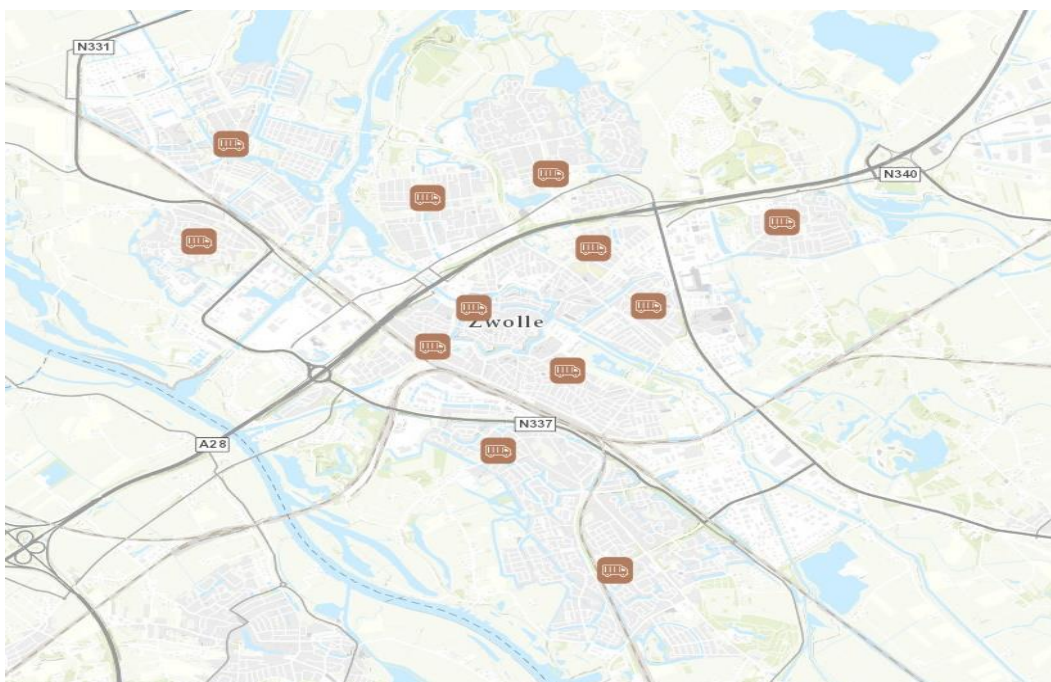
1 INLEIDING

Inwoners van Zwolle kunnen hun grof huishoudelijk afval (gha) aanbieden bij het Milieubrengstation op de Hessenpoort. Inwoners hebben in het verleden aangegeven dat het brengstation voor kleine hoeveelheden gha als te ver weg wordt ervaren, wat de kans vergroot dat zij bepaalde recyclebare grondstoffen bij het restafval storten. Denk hierbij aan verblikken, kleine elektrische apparaten en piepschuim. Binnen het bredere kader van het Gemeentelijk Grondstoffenplan (GGP¹) is in 2018 een mobiel decentraal brengstation in het leven geroepen (vanaf nu: GRIP-wagen²) dat inwoners hierin tegemoet komt en op stadsdeelniveau kleine hoeveelheden grondstoffen inzamelt. Deze evaluatie brengt in kaart wat de GRIP-wagen gedurende de pilotperiode – van 18 september 2018 tot 18 maart 2019 - heeft opgeleverd en doet, op basis van een beknopte analyse van succesfactoren, enkele aanbevelingen voor het vervolg voor de gemeente Zwolle.

1.1 Over de GRIP-wagen

Sinds 18 september 2018 staat de GRIP-wagen op verschillende dagen op verschillende locaties in Zwolle. Het gaat om in totaal 12 locaties, vaak bij de grotere winkelcentra zoals het winkelcentrum in Zwolle Zuid (Van der Capellestraat) of De Dobbe in de Aalanden. De locaties van de GRIP-wagen zijn sinds december 2018 voor inwoners ook digitaal te vinden op de GRIP-kaart (zie **Figuur 1**).

Figuur 1: Overzicht van de 12 locaties van de GRIP-wagen (screenshot: Gripkaart Zwolle)

¹ De Zwolse gemeenteraad heeft op 24 oktober 2016 ingestemd met het GGP. In het plan "Zwolle zonder Afval" (17 juli 2017) wordt dit GGP uitgewerkt in drie sporen: Faciliteren (A), Motiveren (B) en Belonen (C). Het mobiele decentrale brengstation valt onder spoor A. In het Invoeringsplan Decentrale Mobile Brengstations van 6 februari 2018 staan de doelstellingen en opzet van de GRIP-wagen nader omschreven.

² GRondstoffen Inlever Punt (GRIP).

Inwoners kunnen kleine hoeveelheden afval aanbieden bij de GRIP-wagen (omvang “boodschappentas”). Het betrof initieel zes grondstoffenstromen: elektrische apparaten, hard kunststof, klein chemisch/gevaarlijk afval, piepschuim, vlakglas, en hout- en puin. Direct na aanvang van de pilot is oud ijzer toegevoegd aan deze stromen omdat daar bij inwoners behoefte aan bleek te zijn.

De GRIP-wagen is een aanvullende service op voorzieningen zoals het Milieubrengstation (MBS). Gedurende de pilotperiode van de GRIP-wagen is de chemokar op afroep ook beschikbaar gebleven voor inwoners voor het aanbieden van kleine hoeveelheden klein chemisch afval. Daarnaast kunnen inwoners grondstoffen zoals batterijen of frituurvet inleveren bij (niet-)gemeentelijke inleverlocaties.

1.2 Vraagstelling

Deze evaluatie brengt in kaart wat de GRIP-kaart heeft opgeleverd gedurende de pilotperiode van 18 september 2018 tot 18 maart 2019 en doet aanbevelingen voor het vervolg. De evaluatie beantwoordt drie deelvragen:

1. IN HOEVERRE ZIJN DE GEWENSTE RESULTATEN BEHAALD?
2. WAT ZIJN HIERBIJ DE BEPALENDE FACTOREN?
3. WELKE LESSEN KUNNEN WORDEN GETROKKEN VOOR EEN VERVOLG?

De evaluatie betreft een analyse van de resultaten en succesvolle randvoorwaarden en gaat niet in op het implementatieproces van de GRIP-wagen zelf.

1.3 Methode

Om op deze vragen een antwoord te geven, is gebruik gemaakt van zowel kwantitatieve als kwalitatieve data:

- Gedurende de pilotperiode is een aantal gegevens geregistreerd: het aantal aanbieders en aantal kg per grondstoffenstroom, gespecificeerd naar locatie.
- Er is een belevingsonderzoek uitgevoerd onder aanbieders en niet-aanbieders van grondstoffen van de GRIP-wagen. Een vragenlijst is afgenomen op de 12 GRIP-locaties onder 181 inwoners in de periode van 11 tot 22 juni 2019.
- Er is uitgebreid gesproken met de vaste chauffeur en de planner van de GRIP-wagen.

1.4 Leeswijzer

Na deze inleiding gaat deze evaluatie in *hoofdstuk 2* allereerst op hoofdlijnen in op de gewenste en gerealiseerde resultaten. *Hoofdstuk 3 en 4* zoomen wat uitgebreider in op de ingezamelde grondstoffen (H3) en hoe de service van de GRIP-wagen door inwoners wordt beleefd (H4). *Hoofdstuk 5* duidt de (lange termijn) effecten. *Hoofdstuk 6* analyseert de bepalende factoren. *Hoofdstuk 7* doet enkele aanbevelingen voor het vervolg.

2 DOELEN: GEWENSTE EN GEREALISEERDE RESULTATEN

Wat heeft de GRIP-wagen opgeleverd? Zijn de gewenste doelen behaald? Dit hoofdstuk beantwoordt de vraag of de gewenste resultaten zijn gerealiseerd.

2.1 Gewenste resultaten

In het invoeringsplan Decentrale Mobiele Brengvoorziening (2018) staan de volgende twee doelen van de GRIP-wagen geformuleerd:

1. Een blijvende **reductie van de hoeveelheid restafval met 1 à 2 kg per inwoner** per jaar;
2. Een **verhoging van het serviceniveau aan inwoners** dichterbij huis voor kleine hoeveelheden (herbruikbare) grondstoffen waarvoor nog geen decentrale brengvoorziening aanwezig is.

Om te bepalen in hoeverre de GRIP-wagen bijdraagt aan deze doelstellingen, hebben we deze doelen geoperationaliseerd in de volgende gewenste resultaten:

1. Het inzamelen van 1 à 2 kg grondstoffen per inwoner per jaar³;
2. Het verhogen van het serviceniveau doordat:
  - a. Inwoners de GRIP-wagen als een goede aanvullende voorziening zien en waarderen;
  - b. Inwoners informatie vragen en verkrijgen bij de GRIP-wagen over afvalscheiding en recycling van grondstoffen.

2.2 Gerealiseerde resultaten

In hoeverre zijn deze gewenste resultaten ook gerealiseerd? Zijn er andere resultaten te benoemen?

1. Het inzamelen van 1 a 2 kg per inwoner per jaar

- In totaal zijn er **7810 aanbiedingen** van gha geweest. Het is goed om hierbij op te merken dat dit aantal waarschijnlijk hoger ligt omdat door drukte de chauffeur niet altijd tijd heeft om accuraat (handmatig) te registreren.
- In totaal is er **46 517 kilo gha** ingezameld.
- Per aanbieder is **gemiddeld 6 kg** aangeboden⁴.
- De **hoeveelheid aangeboden kg's neemt gedurende de pilotperiode toe** van 5414 gemiddeld per maand in 2018 en 8287 gemiddeld per maand in 2019 (en 5,15 kg gemiddeld per aanbieder in 2018 naar 6,9 kg gemiddeld in 2019).
- Op basis van de aangeleverde hoeveelheid gha gedurende de pilotperiode wordt **gemiddeld 0,71 kg per inwoner van Zwolle per jaar** ingezameld⁵.

³De eerste doelstelling is een lange termijn effect, waaraan de GRIP-wagen kan bijdragen (zie *hoofdstuk 5*), maar waarbij een eventuele reductie van de hoeveelheid restafval niet direct of eenvoudig is toe te schrijven aan de GRIP-wagen. Dit vanwege de hoeveelheid variabelen die hierop mede van invloed zijn.

⁴ Deze hoeveelheid is dus waarschijnlijk lager vanwege een hoger aantal aanbieders.

3. Overige resultaten

- De GRIP-wagen draagt bij aan het bewustzijn over de voordelen van afvalscheiding en ook gaan aanbieders net wat beter zelf afval scheiden door de GRIP-wagen. Bijna 50% van de aanbieders van grondstoffen geeft aan dat zij door de GRIP-wagen beter afval zijn gaan scheiden (n=113). Vooral piepschuim en elektrische apparaten worden beter gescheiden en belanden minder snel bij het restafval. De andere 50% van de aanbieders geeft aan ook voor/zonder de GRIP-wagen al goed afval te scheiden.
- Aanbieders geven hierbij aan dat ze door het bezoek aan de GRIP-wagen en de verstrekte informatie beter zien welk 'afval' nog meer als grondstof kan worden aangeboden. Een ondervraagde inwoner stelt:

“Door de GRIP-wagen weet ik nu beter wat wel of niet kan worden gescheiden. Ik kwam hier in het begin alleen voor batterijen maar nu gooi ik ook bijvoorbeeld gebruikte paperclips bij het oud ijzer.”

- Tot slot lijkt de GRIP-wagen ook van sociaal toegevoegde waarde. Zowel de chauffeur als de ondervraagde inwoners waarderen de sociale mogelijkheden van de GRIP-wagen (“een praatje maken” of “zo ben ik er ook even uit”).

2.3 Conclusie

De gewenste resultaten zijn deels gerealiseerd. Er zijn minder kg's grondstoffen ingezameld per inwoner dan vooraf ten doel gesteld; gezien de toename in aangeboden kg's per aanbieder is de verwachting dat dit resultaat wel in 2019 wordt behaald. De GRIP-wagen wordt door inwoners zeer gewaardeerd als service en aanvullende voorziening vanwege o.a. de toegankelijkheid, persoonlijke benadering en informatieverstrekking.

3 RESULTATEN: INGEZAMELDE KILO'S NAAR GRONDSTOFFENSTROOM EN LOCATIE

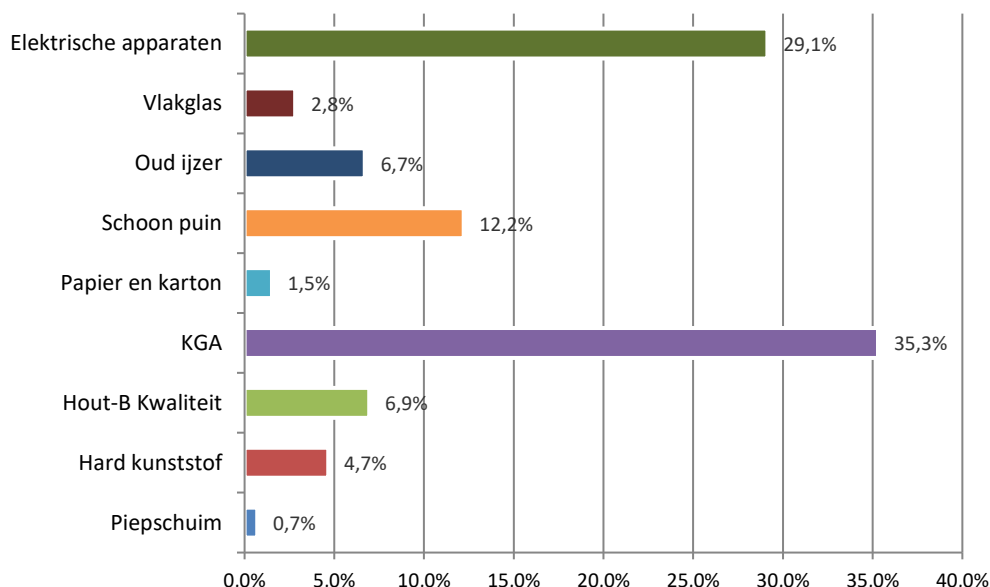
Welke grondstoffen worden vooral door de GRIP-wagen ingezameld? En zijn er verschillen tussen de 12 GRIP-locaties? Dit hoofdstuk zoomt in op enkele resultaten per grondstoffenstroom en locatie.

3.1 Specificatie naar grondstoffenstroom

In totaal kunnen 7 grondstoffenstromen worden aangeboden bij de GRIP-wagen. In globale zin valt het volgende op:

- Van alle ingeleverde grondstoffen wordt **Klein Gevaarlijk Afval (KGA)** het meest ingeleverd in kg's (35,3%; 16 ton)⁷. Het gaat hierbij vooral om verfresten, olieën/vetten en batterijen. Bijna 30% van de ingeleverde grondstoffen in kg's (29,1%) betreft elektrische apparaten (zie **Figuur 3**).
- Piepschuim, papier & karton⁸ en vlakglas zijn relatief kleine aangeboden stromen. Gezien het lage soortelijk gewicht van de eerste twee – en de registratie in kg – is dit niet verrassend. Piepschuim wordt echter relatief vaak aangeboden. De **inzameling van vlakglas** blijft wel achter.
- Oud ijzer (6,7% van de ingezamelde kg's) is als grondstofstroom toegevoegd aan de oorspronkelijke zes stromen omdat hier behoefte aan bleek te zijn onder aanbieders.

Figuur 3: Aangeboden grondstoffenstromen (kg/%)

⁷ Deze percentages zeggen beperkt iets over de grootste/meest populaire grondstoffenstromen omdat wordt geregistreerd in kg en niet in volume. KGA heeft vaak een hoog soortelijk gewicht ("een halfvolle verfemmer") en een relatief beperkt volume. Papier & karton heeft daarentegen een laag soortelijk gewicht, maar groot volume.

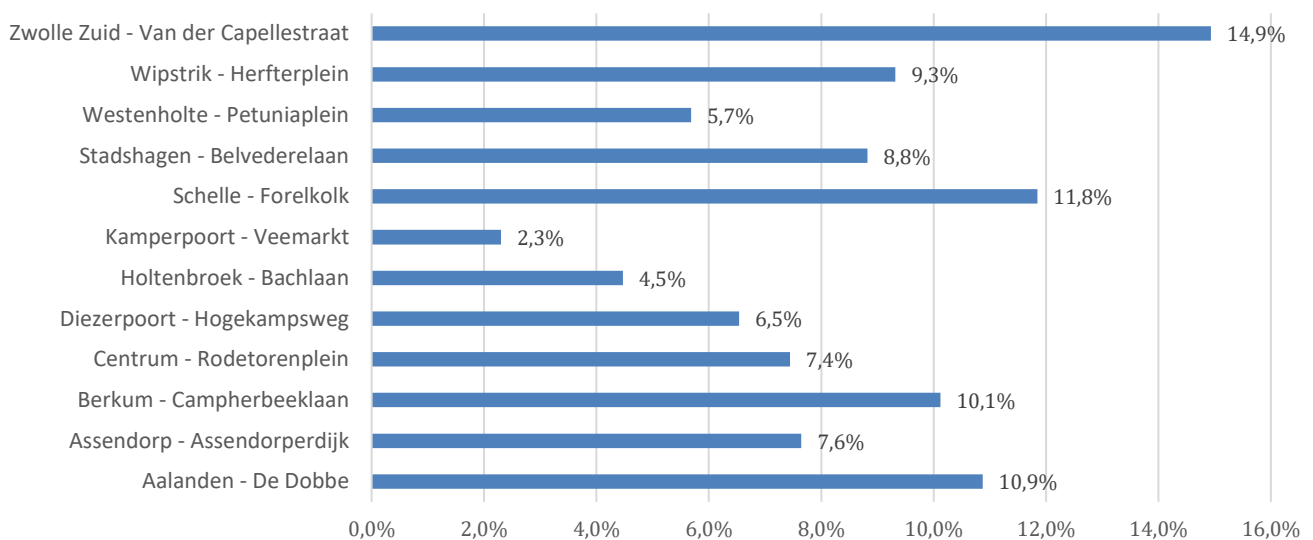
⁸ Aanbieders van grondstoffen mogen hun kartonnen doos waarin ze vaak spullen meenemen achterlaten bij de GRIP-wagen. Deze grondstof wordt niet actief ingezameld.

3.2 Specificatie naar lokatie

Er zijn 12 locaties waar de GRIP-wagen op verschillende tijden staat. Het volgende valt hierbij op:

- De locatie “Zwolle Zuid – Van der Capellestraat” is gedurende de pilotperiode het beste bezocht en ook wordt een groot deel van de ingezamelde grondstoffen via deze locatie ingezameld: Zwolle-Zuid trekt 14,9% van alle aanbieders en omvat 13,5% van de ingezamelde grondstoffen (zie **Figuur 4 en 5⁹**). Ook “Schelle – Forelkolk”, “Berkum – Campherbeeklaan” en “Aalanden – De Dobbe” zijn goedlopende locaties, in zowel aantallen aanbieders als ingezamelde grondstoffen.
- Locaties waar relatief weinig aanbieders komen en ook weinig gha wordt aangeboden zijn de “Kamperpoort – Veemarkt”, “Holtenbroek – Bachlaan”, en “Assendorp – Assendorperdijk”.

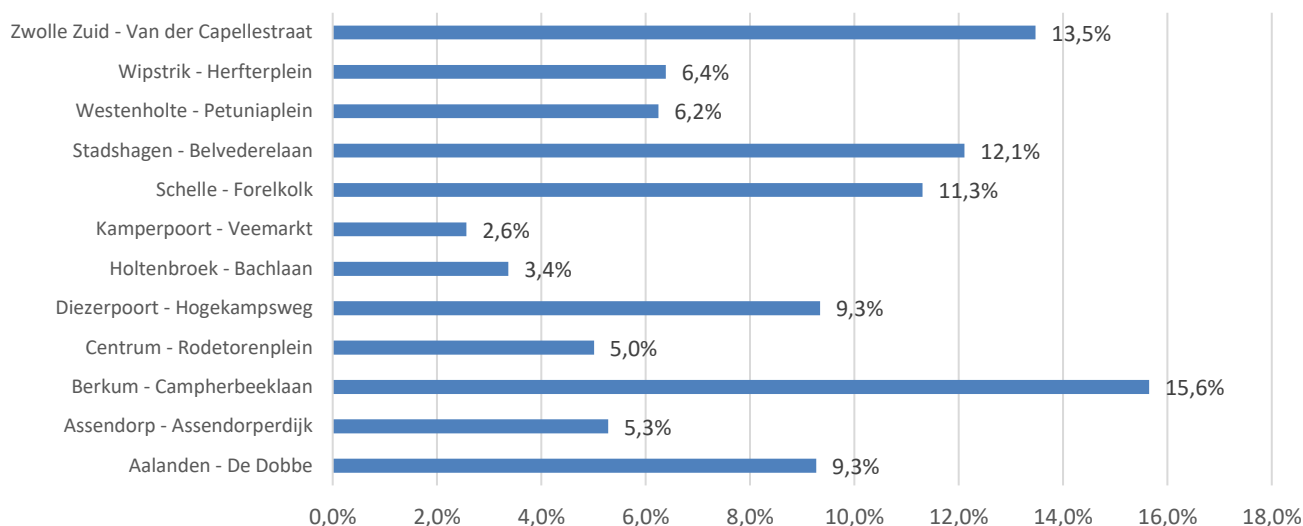
Figuur 4: Aanbieders naar lokatie (%)

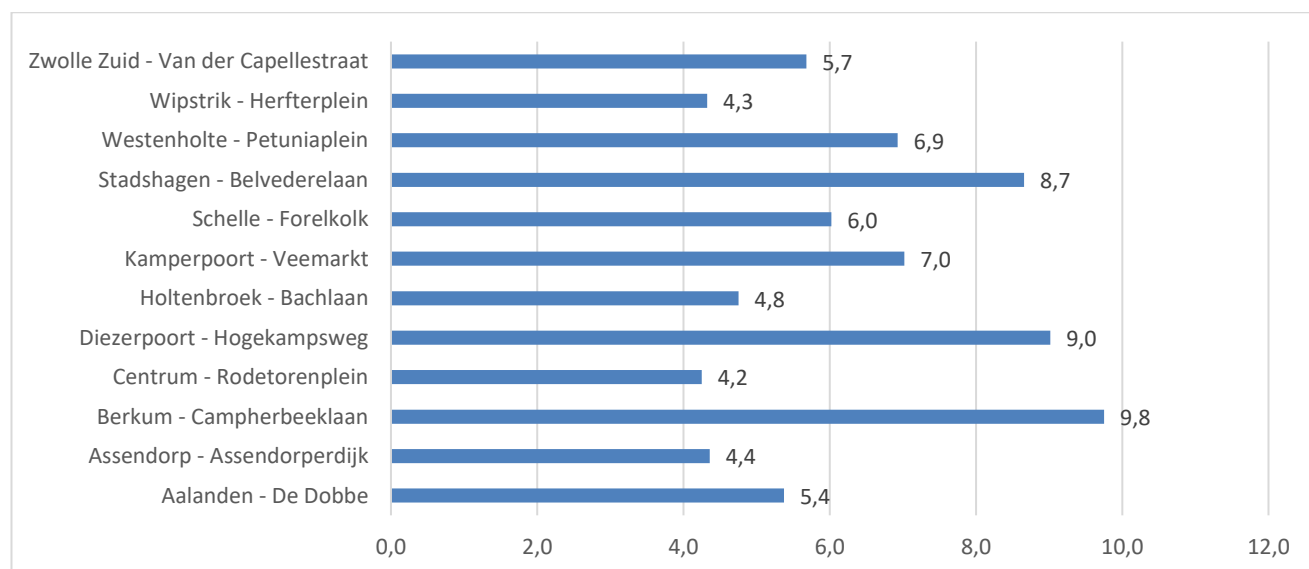
- Over het algemeen komt het percentage aangeboden grondstoffen per lokatie globaal overeen met het percentage aanbieders per lokatie (m.a.w. hoe meer aanbieders, hoe meer aangeboden kg's). Er zijn echter interessant afwijkingen (zie **Figuur 6**). De GRIP-locaties “Diezerpoort – Hoge Kampsweg” en “Kamperpoort – Veemarkt” worden relatief weinig bezocht, maar **aanbieders bieden relatief veel grondstoffen aan** (respectievelijk 9 en 7 kilo per aanbieder). Zwolle- Zuid en Aalanden zijn relatief goed bezocht, maar de aanbieders nemen relatief kleine hoeveelheden mee. Dit geldt ook voor het Centrum.
- In **Berkum, Diezerpoort en Stadshagen wordt gemiddeld de meeste kilo's per aanbieder aangeboden**. In Assendorp en in het centrum wordt gemiddeld de kleinste hoeveelheden grondstoffen aangeboden.

⁹ In totaal zijn de GRIP-locaties in Zwolle-Zuid (Van der Capellestraat) en de Aalanden (De Dobbe) het beste bezocht en wordt daar ook de meeste kilo's grondstoffen aangeboden. De GRIP-wagen staat echter iedere week op deze locaties (afwisselend door de week en zaterdag). **Figuur 4 en 5** is gebaseerd op een herberekening van het aantal bezoekers en aantal kilo's naar tweewekelijks aanbiedmomenten van deze GRIP-locaties (en het Centrum, waar de GRIP-wagen ook wekelijks staat).

Figuur 5: Aangeboden hoeveelheid grondstoffen stromen (% van het totaal)

Figuur 6: Gemiddeld aangeboden hoeveelheid grondstoffen per aanbieder (in kg)

3.3 Veranderingen gedurende de pilotperiode

Gedurende de pilotperiode zien we de volgende ontwikkelingen:

- De gemiddeld aangeboden **hoeveelheid grondstoffen neemt geleidelijk toe** gedurende de pilot periode. Terwijl in 2018 gemiddeld 5,15 kg per persoon is aangeboden wordt gedurende de eerste drie maanden van 2019 6,9 kg per aanbieder aangeboden.

- Het gemiddeld aantal aanbieders per maand blijft min of meer gelijk wat betekent dat **inwoners vooral meer kg's per aanbieder** aanbieden.
- Voor een deel kan dit worden verklaard door meer ingeleverd oud ijzer die aan de oorspronkelijke grondstoffenstromen is toegevoegd (hoog soortelijk gewicht). Echter ook als we deze stroom niet meenemen, neemt de gemiddeld aangeboden hoeveelheid grondstoffen toe. Er wordt in 2019 vooral **meer hout, vet en elektrische apparaten aangeboden**. Een geïnterviewde aanbieder zegt hierover:

“Nu ik weet wat ik allemaal kan inleveren bij de GRIP-wagen kom ik vaker terug en neem ik ook meer dan alleen nagellak of zoiets kleins mee.”

3.4 Conclusie

Bij de GRIP-wagen wordt vooral veel KGA en elektrische apparaten aangeboden. De locaties in Zwolle-Zuid, Berkum, Schelle en Aalanden zijn hierbij vooral populair. Als het gaat om KGA zamelt de GRIP-wagen maar liefst 3,5 keer zo veel kilo in dan de chemokar op afroep. Vooralsnog lijkt de inzameling van KGA door de GRIP-wagen niet ten koste te gaan van de hoeveelheid KGA die Zwolse inwoners brengen naar het Milieubrengstation.

4 RESULTATEN: BELEVING EN WAARDERING GRIP-WAGEN DOOR AANBIEDERS

Wat vinden de aanbieders van de GRIP-wagen? Hoe vaak bieden ze grondstoffen aan en wat zouden ze zonder de GRIP-wagen met het gha hebben gedaan? Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste resultaten van een belevingsonderzoek onder 181 inwoners.

4.1 Over de geïnterviewden

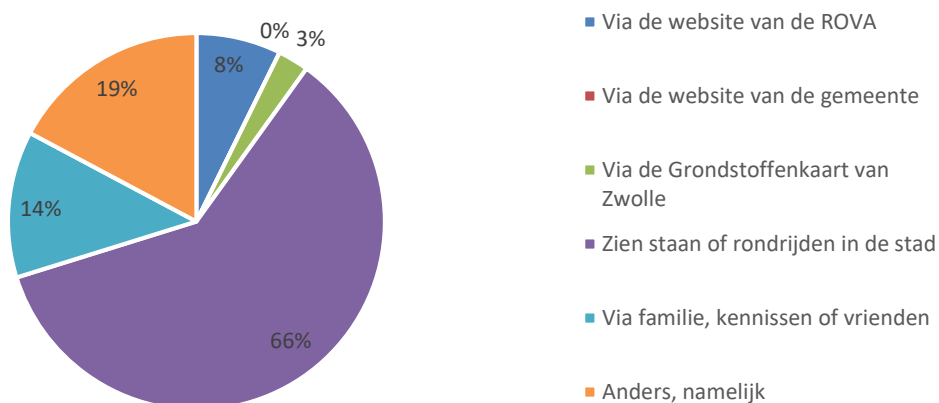
Voor het belevingsonderzoek zijn in totaal 181 enquêtes afgenomen bij de 12 GRIP-locaties in de periode van 11 juni tot 22 juni 2019. Hierover het volgende:

- Van deze 181 geïnterviewde inwoners boden 121 mensen grondstoffen aan bij de GRIP-wagen. De overige geïnterviewden kenden de GRIP-wagen niet (43) of maakten nog geen gebruik van de GRIP-wagen (17).
- 30% van de ondervraagden die de GRIP-wagen wel kenden maar er nog geen gebruik van maakten, hebben dit nog niet gedaan omdat ze er nog niet aan waren toegekomen; 25% maakt gebruik van andere voorzieningen. Van deze niet-aanbieders zegt 60% in de toekomst alsnog gebruik te zullen maken van de GRIP-wagen.
- De gemiddelde leeftijd van de aanbieders van grondstoffen bij de GRIP-wagen is **57 jaar**.
- Meer dan 80% van de aanbieders heeft een auto of zou er eentje kunnen lenen/huren.

4.2 Bekendheid

- 66% van de ondervraagde inwoners (n=138) geeft aan dat ze over de GRIP-wagen hebben vernomen omdat ze **de wagen in de stad zagen rondrijden en/of ze de wagen zagen staan** (zie **Figuur 7**).
- Bijna 20% kent de GRIP-wagen via (huis-aan-huis-)kranten.
- 14% kent de GRIP-wagen via familie of vrienden.

Figuur 7: Waarvan kennen aanbieders van grondstoffen de GRIP-wagen? (n=138)

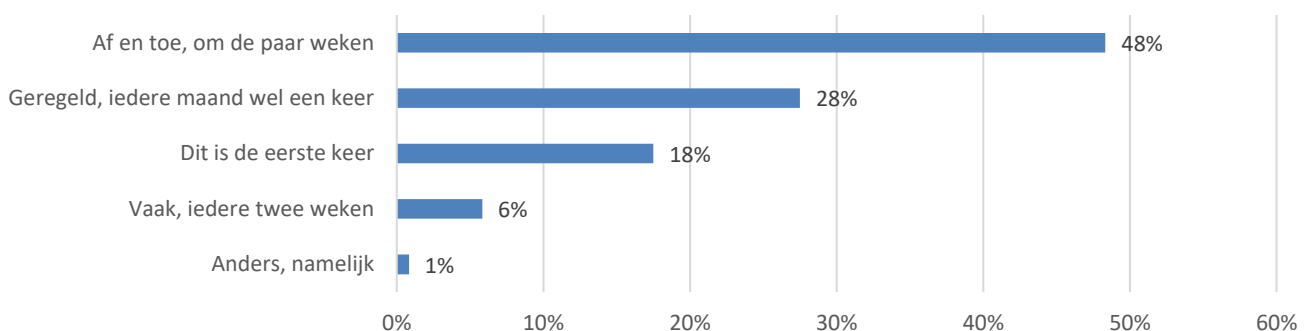

- Aanbieders vergaren nauwelijks informatie over de GRIP-wagen (tijden/locaties) via de GRIP/Grondstoffenkaart; 80% kent deze kaart dan ook niet.
- Ruim de helft van de ondervraagde aanbieders kan bijna alle 7 grondstoffen noemen die bij de GRIP-wagen kunnen worden aangeboden.

4.3 Gebruik GRIP-wagen

- Van de ondervraagde aanbieders maakt **18% voor het eerst gebruik van de GRIP-wagen** (n=120). Ongeveer de helft van de ondervraagde aanbieders (48%) zegt gemiddeld eens in de 2 a 3 maanden te komen. 28% komt iedere maand en 6% iedere twee weken (zie **Figuur 2**).
- Als we deze percentages toepassen op het totaal aantal aanbieders gedurende de pilotperiode van een half jaar (7810 aanbieders) dan zou een zeer ruwe schatting betekenen van 3000 unieke bezoekers.
- Dit zou neerkomen op bijna 2,5% van de Zwolse inwoners dat gedurende de pilotperiode gebruik maakt van de GRIP-wagen.

Figuur 8: Frequentie aanbieden grondstoffen bij de GRIP-wagen (n=120)

- De ondervraagde aanbieders zijn over het algemeen zeer tevreden met de frequentie waarmee en de tijden waarop de GRIP-wagen bij hen in de buurt staat (bijna altijd tweewekelijks, met Zwolle-Zuid, Aalanden en Centrum als wekelijkse uitzonderingen). Een ruime 5% zou graag vaker (wekelijks) een GRIP-wagen in de buurt willen.
- Opvallend hierbij is dat enkelen hierbij aangeven dat een hogere frequentie van de GRIP-wagen niet zozeer voor henzelf nodig is, maar dat ze denken dat andere mensen dan meer gebruik maken van de GRIP-wagen.

4.4 Waardering

- De ondervraagde aanbieders geven gemiddeld een **8,4 voor de dienstverlening van de GRIP-wagen** (n=119). Als toelichting hierbij geven ze aan dat de GRIP-wagen een toegankelijke service is (dichtbij huis), voor kleine hoeveelheden ("hoef ik niet op te sparen en met de auto naar het MBS") en op eigen bepaalde tijden (flexibiliteit).

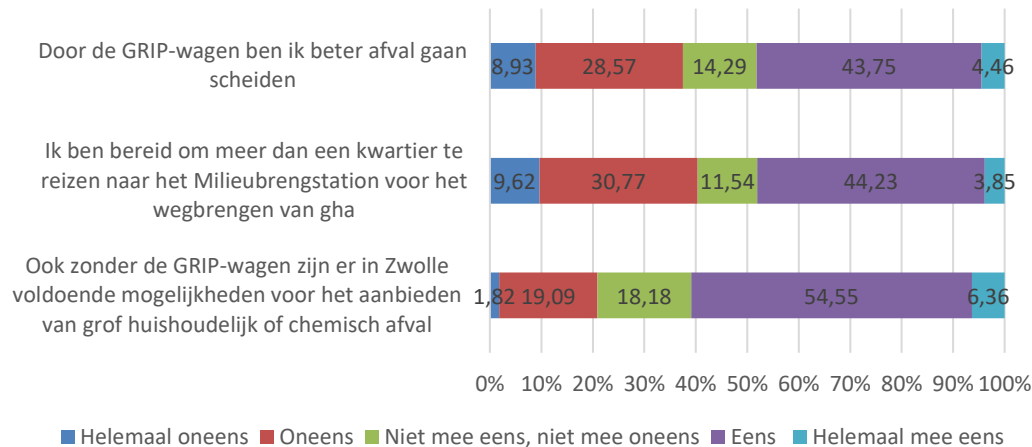
- ### Figuur 9: Aanbieders over de GRIP-wagen

- De GRIP-wagen wordt over het algemeen als gewaardeerd alternatief gezien voor voorzieningen als het Milieubrengstation en de chemokar. Bijna 40% van de ondervraagden is niet bereid **om meer dan een kwartier te reizen naar het milieubrengstation**. Ruim 66% zegt door de GRIP-wagen minder gebruik te gaan maken van het milieubrengstation. Meer dan 80% van de ondervraagden vindt dat de GRIP-wagen de chemokar (op afroep) zou mogen vervangen.
- Tegelijkertijd vindt ruim 60% van de ondervraagden dat er ook zonder de GRIP-wagen voldoende mogelijkheden zijn in Zwolle om grof huishoudelijk of chemisch afval aan te bieden (zie **Figuur 10**).

- Ongeveer de helft van de ondervraagden geeft aan beter afval te scheiden door de GRIP-wagen (zie **Figuur 10**). Bij doorvragen blijkt het hierbij vooral om het beter scheiden van piepschuim en elektrische apparaten te gaan, die zonder GRIP-wagen soms ook bij het restafval werden gestort.
- De andere helft geeft aan ook zonder en al voor de GRIP-wagen goed afval te scheiden.

Figuur 5: Aantal stellingen (n=112)

4.6 Conclusie

Aanbieders van grondstoffen bij de GRIP-wagen waarderen deze extra service gemiddeld met een 8,4. Zwolse inwoners zijn zeer enthousiast over de wagen; vooral de persoonlijke benadering, de toegankelijkheid en flexibliteit van de GRIP-wagen spreekt aan. Ook niet onbelangrijk: aanbieders geven aan door de GRIP-wagen (nog) beter hun afval te scheiden.

5 DUIDING VAN EFFECTEN

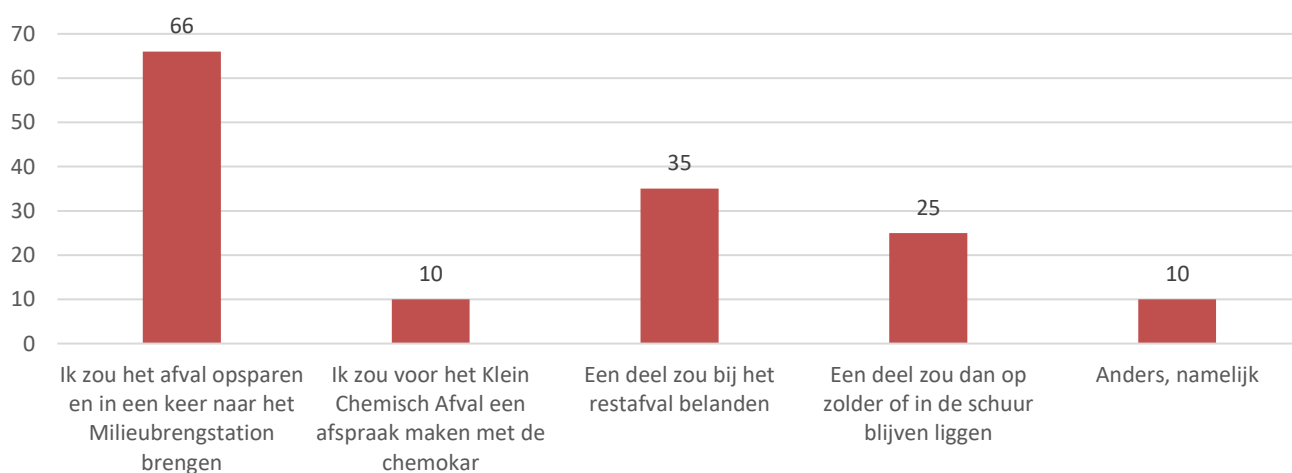
De GRIP-wagen is een aanvullende service op voorzieningen zoals het MBS en de chemokar, met als uiteindelijk doel om de hoeveelheid restafval te reduceren. Wat valt er te zeggen over het effect van de GRIP-wagen op 1) de reductie van restafval in Zwolle en 2) de inzameling van gha via andere methodes zoals het MBS en de chemokar? Dit hoofdstuk geeft een globale duiding¹⁰.

5.1 Effect reductie restafval

Uit de Grondstoffenmonitor van Zwolle blijkt dat de hoeveelheid ingezameld restafval tussen 2017 en 2018 met 2 kg is gedaald (van 186 kg in 2017 naar 184 kg in 2018). Deze (beperkte) afname van het ingezamelde restafval is aan meerdere factoren en interventies toe te schrijven. Het is lastig om de invloed van de GRIP-wagen hierop te bepalen.

Gebaseerd op de hoeveelheid gha ingezameld tijdens de pilotperiode van de GRIP-wagen zou in theorie een reductie van het restafval van 0,71 kg per inwoner per jaar kunnen worden gerealiseerd door de inzet van de GRIP-wagen. Echter, de ingezamelde grondstoffen zouden niet per definitie bij het restafval worden gestort, zo blijkt uit het Belevingsonderzoek. Aanbieders van grondstoffen geven 35 keer aan dat een deel van de ingezamelde grondstoffen bij het restafval zou zijn beland (zie **Figuur 11**). Het gaat hierbij vooral om piepschuim en elektrische apparaten. 66 keer wordt er gezegd dat de grondstoffen zouden worden opgespaard en in één keer naar het MBS zouden worden gebracht. Ook zou een deel van de grondstoffen gewoon op zolder of in de schuur blijven liggen.

Figuur 11: Wat zouden aanbieders met het gha hebben gedaan zonder GRIP-wagen? (n=120; meerdere antwoorden mogelijk)

¹⁰ Het is niet eenvoudig om de lange termijn effecten van de GRIP-wagen te bepalen, enerzijds vanwege de hoeveelheid factoren die van invloed zijn op de respectievelijke uitkomsten en anderzijds vanwege de beperkt beschikbare (kwantitatieve en kwalitatieve) data.

5.2 Effect op milieubrengstation

In hoeverre zien we dan een effect op het Milieubrengstation? Is er sprake van een afname van het aantal bezoekers en ingezamelde kg's? Gezien de relatief beperkte hoeveelheden door de GRIP-wagen ingezamelde gha (ongeveer 80 tot 90 ton op jaarbasis) is het (ook) lastig om de invloed van de GRIP-wagen op het MBS te bepalen.

“Zonder de GRIP-wagen zou ik mijn grof huishoudelijk afval opsparen en in één keer naar het milieubrengstation brengen.”

Uit de beschikbare data blijkt dat er voor Zwolle als geheel sprake is van een toename van zowel het aantal bezoekers (7%) als aangeboden kg's (8%) naar het MBS. Er lijkt vooralsnog in ieder geval geen sprake van een groot negatief effect van de GRIP-wagen op het MBS.

Als we specifiek kijken naar de hoeveelheid KGA die door inwoners wordt gebracht – het totaal naar het MBS én naar de GRIP-wagen - dan valt wel op dat er vanaf het begin van de pilotperiode van de GRIP-wagen **gemiddeld per kwartaal meer KGA** wordt gebracht dan voorheen. In de tweede helft van 2018 wordt gemiddeld meer dan 60 ton per kwartaal door inwoners gebracht t.o.v. iets meer dan 50 ton in de laatste twee kwartalen van 2016 en 2017. Ook in het eerste kwartaal van 2019 is 60 ton KGA opgehaald t.o.v. 36 (Q1 2016) en 43 (Q1 2017). Een voorzichtige conclusie lijkt dat door de GRIP-wagen extra KGA wordt ingezameld dat anders bij het restafval zou belanden of in de schuur/zolder zou blijven liggen.

5.3 Effect op de chemokar

De chemokar op afroep is als voorziening naast de GRIP-wagen blijven opereren. Gedurende de pilotperiode is in totaal 212 keer een afspraak gemaakt en is in totaal 3901 kg chemisch afval ingezameld. In vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder is dit een **afname van respectievelijk 26% en 18%**. Overigens is deze afname in het aantal afspraken en ingezamelde kilo's door de chemokar niet direct of volledig toe te schrijven aan de GRIP-wagen. Er kunnen ook andere autonome factoren meespelen. De GRIP-wagen lijkt ook geen concurrent van de chemokar. Aanbieders van gha aan de GRIP-wagen geven in de interviews aan dat ze voorheen geen of beperkt gebruik maakten van de chemokar (op afroep).

“Ik vind de chemokar zo'n gedoe. Ik voel mij bezwaard om voor iets kleins een afspraak te maken en ik vind het ook niet prettig om vast te zitten aan tijden.”

Opvallend is hierbij dat de GRIP-wagen beduidend meer KGA inzamelt dan de chemokar. Van de GRIP-wagen is 7810 keer gebruik gemaakt en is in totaal ruim 16.400 kg KGA opgehaald: dat is **bijna 3,5 keer zoveel kg's als met de chemokar**.

5.4 Effect grof huishoudelijk afval op afroep

Als we ten slotte kijken naar de ontwikkeling van het ingezamelde grof huishoudelijk afval op afroep dan zien we dat er sprake is van een toename tussen 2017 en 2018 van 1734 ton naar 1952 ton ingezameld gha. Opnieuw lijkt het erop dat de GRIP-wagen geen grote negatieve gevolgen heeft voor deze alternatieve voorziening.

5.5 Conclusie

Alhoewel het lastig is de lange termijn effecten van de GRIP-wagen te bepalen, lijkt er vooralsnog geen sprake van een negatief effect van de GRIP-wagen op voorzieningen als het Milieubrengstation, chemokar of het ophalen van gha op afroep. M.a.w. de GRIP-wagen lijkt vooral extra gha in te zamelen is vormt geen directe 'concurrent' voor deze voorzieningen. Er lijkt vooral veel meer KGA opgehaald te worden dan voorheen – vooral verfresten en olie – dat op termijn positief kan bijdragen aan restafvalreductie.

6 ANALYSE: BEPALENDE FACTOREN

Welke lessen kunnen we trekken uit het eerste half jaar van de GRIP-wagen? Wat draagt bij aan het succes en wat zit succes juist in de weg? Dit hoofdstuk omvat een beknopte analyse van de succes- en faalfactoren.

6.1 Succesfactoren

Welke factoren dragen bij aan het succes van de GRIP-wagen?

- **Toegankelijkheid:** de GRIP-wagen staat zoveel mogelijk op die plekken waar mensen komen voor de dagelijkse boodschappen (bij grotere winkelcentra) en op tijden waarop veel mensen naar deze plekken toekomen (aansluiting bij reguliere openingstijden supermarkt plus – indien mogelijk - markttijden). Het lijkt erop dat de locaties waar de GRIP-wagen **op vrijdag of zaterdag staat** (zoals centrum, Zwolle-Zuid, Stadshagen en Aalanden¹¹), het over het algemeen beter doen dan locaties waar dat niet het geval is (bijvoorbeeld Westenholte, Kamperpoort, Holtenbroek). Er zijn wel interessante uitzonderingen (zie 6.3).
- **Zichtbaarheid:** de GRIP-wagen staat zoveel mogelijk op een prominente, zichtbare en goed bereikbare plek.
- **Frequentie:** de GRIP-wagen staat op regelmatige tijden op vaste locaties. Dit zorgt voor bekendheid bij inwoners en terugkeerbezoeken.
- **Eigenaarschap chauffeur:** de vaste chauffeur voelt zich verantwoordelijk voor het succes van de GRIP-wagen (“mijn wagen”) en ziet zichzelf als representatief uithangbord van de ROVA en afvalscheiding in het algemeen. De chauffeur(s) zijn inhoudelijk goed op de hoogte en ervaren de menselijke component van het werk als prettig en van toegevoegde waarde.

“Ik vind de GRIP-wagen een fantastisch initiatief: het is makkelijk, dichtbij en er wordt een goede service geboden. De manier waarop de chauffeur de mensen persoonlijk benadert, is echt een plus.”

- **Persoonlijke benadering/kleinschaligheid:** de GRIP-wagen is een service dichtbij huis, met een gewaardeerde persoonlijke benadering. De service- en mensgerichte houding van de chauffeur wordt door aanbieders als zeer positief ervaren.
- **Functiecombinatie:** bij de GRIP-wagen draait het niet alleen om het aanbieden van grondstoffen, maar er kan ook aanvullende informatie worden verkregen over afvalscheiding en een praatje worden gemaakt.
- **Flexibiliteit:** de ruime tijden waarop de GRIP-wagen op locatie staat, biedt mensen de flexibiliteit om zelf te beslissen wanneer ze hun gha wegbrengen (bijvoorbeeld in vergelijking met de chemokar op afroep).

---

¹¹ In zowel Zwolle-Zuid als Aalanden staat de GRIP-wagen in de even weken op zaterdag en in de oneven weken op respectievelijk woensdag en dinsdag.

6.2 Faalfactoren

Welke factoren vormen een belemmering voor het verdere succes van de GRIP-wagen?

- **Zichtbaarheid/toegankelijkheid:** op enkele locaties zoals Kamperpoort, Holtenbroek en Wipstrik is de GRIP-wagen niet even zichtbaar en 'in de looproute' van inwoners.
- **Tijden:** de locaties waar de GRIP-wagen door de week staat doen het minder goed dan locaties waar de wagen op vrijdagen en zaterdagen staat. De wisseling van even/oneven weken wordt door aanbieders als verwarrend ervaren.
- **Capaciteit:** voor enkele grondstoffenstromen zoals oud ijzer en elektrische apparaten bereikt de GRIP-wagen zijn maximale capaciteit.
- **Bekendheid:** uit het Belevingsonderzoek blijkt dat mensen in winkelcentra de GRIP-wagen veelal niet kennen en de bedoeling ervan niet herkennen (terwijl ze er veelal langslopen). Ook is volgens inwoners online niet eenvoudig informatie te vinden over de GRIP-wagen of over de voorziening in het algemeen als men de naam niet kent.

“De wagen lijkt op de chemokar. Ik wist niet dat ik er meer dan chemisch afval naar toe zou kunnen brengen.”

6.3 Specificatie naar locatie

Het volgende valt op als het gaat om de verschillende GRIP-locaties:

- Locaties waar de GRIP-wagen op vrijdag of zaterdag staat, doen het over het algemeen goed (**Centrum, Aalanden, Zwolle-Zuid, Stadshagen**¹²). De **Wipstrik** en **Diezerpoort** vormen hierop opvallende uitzonderingen. Voor de Wipstrik lijkt dit te maken te hebben met de omvang en het beperkte voorzieningsniveau van het winkelgebied (alleen de SPAR). Voor het achterblijven van Diezerpoort is vooralsnog geen sluitende verklaring.
- Bijna alle locaties die minder succesvol zijn, zijn locaties waar de GRIP-wagen door de week staat, zoals **Assendorp, Westenholte, Kamperpoort of Holtenbroek**. De samenstelling van de wijk kan hierbij ook een rol spelen. Specifiek speelt bij de locaties in Assendorp en Kamperpoort de bereikbaarheid van de locatie een rol. Ook zit de locatie Kamperpoort relatief dicht op de GRIP-locatie van het centrum. Ook op deze regel zijn interessante uitzondering: **Berkum** (maandag) en **Schelle** (woensdag) lopen weer heel goed. Gezien de nabijheid van het MBS voor de wijk Berkum is dit succes extra opvallend.
- Gegeven de omvang van de wijk **Stadshagen**, de bereikbaarheid/zichtbaarheid van de GRIP-locatie bij het winkelcentrum en de tijden (zaterdagen) valt de opbrengst (in kg's en aantallen aanbieders) wat tegen. Er moet nog nader onderzocht worden wat hiervan de oorzaak kan zijn. Wat in ieder geval opvalt vanuit het Belevingsonderzoek is dat inwoners van Stadshagen relatief vaak gebruik maken van

¹² Overigens staat de GRIP-wagen in Zwolle-Zuid en de Aalanden ook op doordeweekse dagen (naast de zaterdagen) en ook die dagen lopen goed op deze locaties.

supermarkten in andere wijken (Diezerpoort, Holtenbroek, Stadshagen) en ook daar gebruik maken van de GRIP-wagen.

7 AANBEVELINGEN

Hoe kan de GRIP-wagen verder worden verbeterd? Dit hoofdstuk doet enkele aanbevelingen voor het vervolg voor de gemeente Zwolle.

7.1 Vergroten bekendheid GRIP-wagen

- GRIP-tijden van ‘eigen GRIP-locatie’ in de ROVA-app (met notificatie).
- Het website-adres van de GRIP-wagen prominenter op de wagen (niet alleen op de achterkant, maar bij de pictogrammen op de voorkant).
- GRIP-wagen herkenbaar als een wagen van ROVA waardoor inwoners de functie van de wagen koppelen aan afval/grondstoffen.
- Voldoende flyers over de GRIP-wagen (tijden, aan te bieden grondstoffenstromen) bij de GRIP-wagen.
- Een of twee keer per jaar een communicatie-actie, bijvoorbeeld in samenhang met Mooi Schoon.

7.2 Optimalisering tijden en locaties

- Optimaliseren rooster in aansluiting op openingstijden supermarkt en markttijden.
- Vaste tijden voor de GRIP-wagen op locatie Zwolle-Zuid en Aalanden (niet meer even/oneven).
- Locaties Zwolle-Zuid en Aalanden van zaterdagen naar respectievelijk woensdagen en dinsdagen zodat er ruimte in het rooster ontstaat voor andere minder goed lopende locaties op zaterdag.
- Verplaatsen locatie Kamperpoort en eventueel Assendorp.
- Extra GRIP-locatie in Zwolle Zuid (bijvoorbeeld Gerenbroek/Gerenlanden).

7.3 Vergroten capaciteit

- Herschikking containers met bijvoorbeeld minder ruimte voor vlakglas en meer voor oud ijzer en elektrische apparaten.
- Een mogelijkheid zou zijn om op locaties waar dat mogelijk is een aanhangwagen mee te nemen met extra containers voor populaire grondstoffenstromen – zoals oud ijzer, elektrische apparaten en kunststof – zodat de GRIP-wagen niet halverwege de dag terug hoeft naar het MBS om te lossen. Dit is echter niet op alle locaties mogelijk.

7.4 Verbeteren registratie en informatie

- Tablet met eenvoudige invoer aantal aanbieders (eventueel aangevuld met andere data).
- Meer inzicht in sociaal-demografische kenmerken en tevredenheid/behoefte aanbieders om zo bekendheid en gebruik GRIP-wagen gericht te vergroten.

7.5 Vervangen chemokar op afroep

- Chemokar op afroep op termijn vervangen door GRIP-wagen (halteplaats).